

EVROPSKÝ ROZPOČET

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

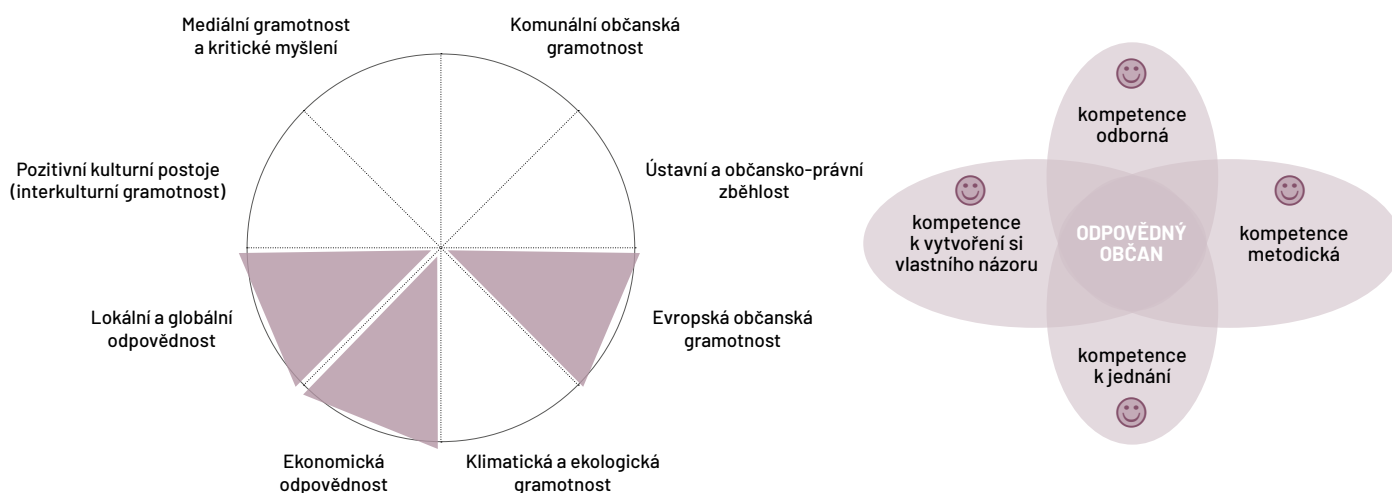
METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

EVROPSKÝ ROZPOČET

Téma	Evropský rozpočet
RVP G	<p>VO Člověk a svět práce</p> <p>Očekávaný výstup: objasní základní principy fungování systému příjmů a výdajů státu (učivo: fiskální politika – státní rozpočet, daňová soustava)</p> <p>VO Občanský a společenskovední základ:</p> <p>» posoudí vliv začlenění státu do Evropské unie na každodenní život občanů; rozlišuje funkce orgánů EU a uvede příklady jejich činnosti; posoudí projevy globalizace (učivo: Evropská unie – význam; proces integrace; orgány EU)</p> <p>Průřezové téma: 6.2 Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, tematický okruh: HUMANITÁRNÍ POMOC A MEZINÁRODNÍ ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE: Evropská unie, společné politiky a instituce EU; Česká republika v Evropské unii, další významné evropské instituce a organizace</p>
RVP SOV	<p>Občanský vzdělávací základ:</p> <p>» popíše, proč existuje EU a jaké povinnosti a výhody z členství v EU plynou našim občanům</p>
Klíčová slova	Rozpočet, HDP, HNP, DPH, plátcí, příjemci, EU projekty, schvalovací proces
Cíl vyučovací jednotky	Porozumět procesu tvoření rozpočtu EU; rozvíjení postoje solidarity
Pracovní materiály, pomůcky	Pracovní list, internet
Způsob práce	Čtení textů a grafů s porozuměním, diskuse
Organizační forma práce	Individuální, frontální
Časová dotace	2–3 h

Zdroj: Doslovně převzato (a částečně upraveno) z: Rámcové vzdělávací programy pro gymnázia (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>) a Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání (<https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>).

Které občanské kompetence lekce rozvíjí?

Zdroj: LESŇÁK, Slavomír, a kol. *Rozvíjení personální, sociální a občanské kompetence učitelů, studentů a žáků*. Brno: Masarykova univerzita, 2020, s. 46.

Zdroj: ŠTÉRBA, Radim, a kol. *Kompetence pro odpovědné občanství. Příspěvek do diskuze o revizi rámcových vzdělávacích programů*. Praha: Nakladatelství Jalna, 2018, s. 7. Diagram autoři převzali od rakouských autorů: KRAMMER, Reinhard, a kol. *Kompetenzorientierte Politische Bildung*. Innsbruck, Bozen, Wien: Studien-Verl., 2008, s. 6.

Které výstupy odborné kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozliší každodenní jazyk od jazyka odborného

objasňuje odborné termíny a konstruktivně a kriticky je vysvětluje

zná a adekvátně používá kulturně a sociálně vědecké principy (přesnost, validita, úplnost)

Které výstupy metodické kompetence PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

rozpozná a staví se kriticky k analýzám dat daných problémů a k použitým kritériím vyhodnocování

zohledňuje možné důsledky způsobu řešení problémů na výsledky

Které výstupy kompetence k vytvoření si vlastního názoru PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

přijatelně zdůvodňuje dílčí názory

ověřuje informace, na nichž zakládá vlastní názory, jestli jsou kvalitativně a kvantitativně dostačující a relevantní

prozkoumává předložené názory

Které výstupy kompetence jednání PL umožňuje a rozvíjí? Žák:

vyjadřuje a veřejně hájí vlastní názory, hodnoty a zájmy

hájí sám nebo s ostatními společné zájmy a/nebo zájmy ostatních

akceptuje kompromisy

Zdroj: Doslovně převzato z: ŠTĚRBA, Radim, a kol., 2018, s. 8-10.

Doporučený průběh lekce:

PL je rozdělený na **úvod**, specifické tematické části/**sekce** a závěrečný **slovník** pojmů:

Sekce A – Příjmy do rozpočtu

Sekce B – Výdaje EU rozpočtu

Sekce C – Jak vytvořit rozpočet?

Sekce D – Mimořádná událost vyžaduje mimořádné řešení

Pracovní list doporučujeme rozdělit alespoň **do 2 vyučovacích hodin**:

1. hodina: úvod + sekce A,

2. hodina: sekce B a C,

nebo případně i **do 3 vyučovacích hodin**, a to následovně:

1. hodina: úvod + sekce A,

2. hodina: sekce B,

3. hodina sekce C + D.

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
Úvodní část	5-7	Samostatná práce / frontální výuka / čtení s porozuměním, práce s textem	Úvod – evokace / uvědomění	<p>Co je evropský rozpočet? Co jsou evropské projekty a jak se financují? Jak zvýšit příjmy EU , aby to bylo výhodné pro všechny členské státy?</p> <p>Všude, kde není v otázce zmíněná diskuze, je možné pracovat samostatně, případně ve dvojicích. Pro kontrolu odpovědí, jejich sdílení a komparaci lze doporučit frontální formu, dle preferencí vyučujícího.</p> <p>PL začíná otázkami k textu „Co je evropský rozpočet?“, které je možné využít jako evokaci nebo zmapování poznatků, které už žáci o tématu EU rozpočtu mají.</p> <p>Ve stejném duchu je nastavená i otázka č. 1, ve které mají žáci označit NE/pravdivost výroku. Tímto způsobem je možné zjistit prekoncepty žáků a dle zjištění nastavit další výuku. Na otázku navazuje další úkol, ve kterém žáci najdou odpověď o NE/pravdivosti úkolu 1. Úkol 2 je vhodný pro samostatnou práci, následně je vhodné správnost odpovědí ve třídě srovnat a neznámé či nejasné informace vyjasnit. Na konci úkolu je uveden konkrétní příklad, co si představit pod finanční částkou 1 mld. EUR – tuto informaci je možné využít k aktivizaci žáků – můžou také vymyslet jiný vlastní příklad (můžou využít i internet).</p>	PL, internet
A	30+	Samostatná práce / čtení s porozuměním, práce s textem a grafy, diskuse	Uvědomění	<p>Příjmy do rozpočtu</p> <p><i>1. Zdroje evropského rozpočtu</i></p> <p>V úkolech a) a b) postupujeme podobně jako v úvodu, odpovědi by měli žáci najít v textu a příložených grafech. Grafy je vhodné společně nahlas interpretovat a otázkami zjistit míru jejich porozumění.</p> <p>Otázka c) je kontrolní, žáci by po prostudování předchozích textů a grafů mohli poznat správnou odpověď. Zjištěnou zpětnou vazbu je vhodné využít k doplnění chybějících informací a souvislostí. Otázky je možné a vhodné doplnit dle cílů a potřeb vyučujícího, otázka c) má potenciál i pro formulování a zdůvodňování názorů žáků – podpořte je v nachystání si písemného zdůvodnění (následná diskuze může být bohatší a hlubší).</p> <p>Otázky d) a e) navazují na předchozí – stylem i obsahem. Odpovědi na ně žáci zjistí v příloženém textu a částečně vyplývají i z předcházejících otázek v PL. Vyučující tak při individuální práci žáků může zjistit, jak žák pracoval a porozuměl učivu v předešlých částech PL.</p> <p>Za otázkami následuje text, který žákům přibližuje a rozšiřuje způsoby získávání nových příjmů do rozpočtu EU.</p> <p><i>2. Čistý plátce vs. čistý příjemce</i></p> <p>Otázky a) a b) se dají využít jak k evokaci – k přemýšlení, k motivaci přečíst si příložený text a tabulku, k zjištění prekonceptů žáků, nebo k získání zpětné vazby – zjištění porozumění učivu a textu.</p>	PL

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
B	30+	Samostatná práce / čtení s porozuměním, práce s textem, diskuse	Evokace	<p>Výdaje EU rozpočtu</p> <p>1. <i>Evropská administrativa</i></p> <p>Ještě před prohlédnutím prvního textu můžeme žáky motivovat otázkou k diskusi a k zjištění jejich dosavadních vědomostí o výdajích EU: za co utrácí EU peníze? Co jste slyšeli nebo četli ve zpravodajství? Jaké mýty o výdajích EU existují? Na co míjí EU nejvíce prostředků? Následně můžou žáci přejít k úvodnímu textu a grafu, kde zjistí, že náklady na administrativu tvoří 6 % výdajů rozpočtu – můžeme tento údaj využít k úvodní diskusi: je těchto 6 % moc nebo málo?</p>	PL
			Uvědomění		
			Evokace	<p>Alternativou postupu může být i brainwriting na téma – za co utrácí EU peníze? Postup:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci samostatně na papír píšou své nápady. 2. Porovnají je se sousedem, seřadí je dle toho, za co nejvíce, za co nejméně. 3. Prezentace dvojic, učitel píše na tabuli, porovnává odpovědi. 4. Srovnání s textem a grafem. 	
			Reflexe	<p>2. <i>EU fondy aneb politika soudržnosti</i></p> <p>Otázka a) je pokračováním ve způsobu předchozí práce – pravda/nepřavda, žáci najdou odpověď v textu, zdokladovat své zdůvodnění můžou pomocí internetu.</p>	PL, internet
			Uvědomění	<p>Jen pro gymnázia: Otázka b) je analytického charakteru, týká se hlubšího porozumění kohezní politiky EU. Nejprve je vhodné zajistit porozumění pojmu KOHEZNÍ POLITIKA (politika soudržnosti – hospodářské vyrovnávání rozdílů mezi regiony a státy EU, jde o snížení zaostalosti znevýhodněných regionů). Pak je možné přistoupit k výročkám A-E. Vždy je vhodné si nejdříve ověřit, jak výročkám žáci rozumí, žáci si je můžou označit jako PLUS nebo MÍNUS dle toho, jestli usoudí, že se výrok může stát argumentem pro prosazování kohezní politiky nebo naopak (nebo můžou čísla-písmena výroků vpisovat do tabulky). Poté je vhodné zařazení výroků-argumentů ve dvojicích srovnat, a následně i v celé třídě. Úkol můžeme označit jako nadstandard svým obsahem i náročností.</p>	PL
			Uvědomění / reflexe	<p>Otázka c) je analytická, žáci mají přiřadit fiktivní projektové žádosti ke správnému fondu EU. Nevadí, když žáci nebudou umět přesně přiřadit jednotlivé žádosti k fondům – jde spíše o zintenzivnění vnímání dotací EU kolem nás, často tyto dotace nerozlišujeme a tento úkol by mohl napomoci více porozumět snahám EU ve snižování rozdílů mezi regiony.</p>	PL
			Uvědomění / reflexe	<p>3. <i>Výdaje na životní prostředí a zemědělství</i></p> <p>V otázce a) najdeme příklad nutnosti spolupráce při ochraně životního prostředí. Je dobré začít textem nad ní, který je k ní vhodným úvodem. Úkol je vhodný pro samostatné vypracování s pomocí internetu a následné společné prezentace nalezených odpovědí. Žáky můžeme vyzvat i k nalezení dalších – podobných katastrof (Bečva 2020 apod.). Aktivitu je dobré zakončit návratem k ochraně životního prostředí v EU: Jak EU okolo nás pomáhá životnímu prostředí?</p> <p>Otázka b) slouží k ověření porozumění textu o zemědělství v EU.</p>	PL, internet

Část v PL	Čas (odhad) v min	Forma výuky / metoda	Fáze výuky	Scénář	Učební pomůcky
C	15	Samostatná práce, čtení s porozuměním	Uvědomění	<p>Jak vytvořit rozpočet?</p> <p><i>1. Proces schvalování rozpočtu</i></p> <p>V otázce a) žáci vkládají nabídnuté pojmy do textu tak, aby dával smysl. Text vysvětluje, že rozpočet je tvořen a plánován na více let, proto se jmenuje Víceletý finanční rámec. Následuje schéma tvorby a schvalování rozpočtu v institucích EU s úkoly b) a c). Po prohlédnutí schématu a připojeného textu „Krok za krokem v procesu schválení rozpočtu“ by měli žáci dokázat odpovědět na otázky. V případě nejasností kompetencí jednotlivých institucí mohou žáci pracovat s učebními materiály nebo internetovou stránkou www.euroskop.cz, kde jsou jednotlivé instituce popsány.</p> <p>Aktivitu můžeme dokončit reflexí pomocí metody „pětílístek“, díky které si žáci shrnou učivo v několika slovech. Nejdříve na svůj papír napíše jednoslovný název tématu, poté dvěma slovy o tom, jaké téma je, poté tři slova co téma dělá, poté větu o čtyřech slovech vystihující podstatu tématu, nakonec ještě přidají jednoslovný opis tématu (synonymum, metaforu nebo přirovnání). Nakonec si jednotlivé reflexe ve třídě vzájemně prezentují, nebo vytvoří společný „pětílístek“ na tabuli. Více o metodě „pětílístek“ nebo i o podobné metodě „diamant“ najdete na stránce: https://www.svetgramotnosti.cz/Clanek/106/newsletter-1-petilistek-a-diamant</p>	PL PL, internetová stránka www.euroskop.cz Vlastní papír
D	15–20	Samostatná práce s textem / čtení s porozuměním, frontální diskuse	Evokace – uvědomění – reflexe	<p>Mimořádná událost vyžaduje mimořádné řešení</p> <p><i>1. Dluhopisy EU</i></p> <p>Poslední sekce PL se věnuje mimořádným nákladům, kterým museli čelit občané i státy EU kvůli pandemii v letech 2020–2021. EU se rozhodla půjčit si peníze pro členské státy, aby se mohly lépe vypořádat s následky pandemie.</p> <p>Sekce D obsahuje kratší vysvětlující úvodní text o této problematice, zavádí nové pojmy, které se v EU používají. V závěru je otázka a), která ověřuje porozumění textu.</p> <p>Téma je vhodné zakončit diskusí o vhodnosti a výhodnosti půjčky EU státům (státy si od EU půjčí za nižší úrok než na ostatních finančních trzích).</p>	PL

» Správné odpovědi:

Klíč k pracovnímu listu

Úvod: Co je evropský rozpočet? Co jsou evropské projekty a jak se financují? Jak zvýšit příjmy EU, aby to bylo výhodné pro všechny členské státy?

Úkol 1. Označte výrok za pravdivý (ANO) / nepravdivý (NE). Odpověď si ověřte dále v textu.

Evropský rozpočet odpovídá struktuře národního rozpočtu ČR. *(NE)*

Úkol 2. Co je evropský rozpočet? Doplněte do textu chybějící slova.

investiční; národními; vyrovnaný; úrovní; malý; EUR; národních; obranu; Kč

Hlavním cílem evropského rozpočtu je financovat aktivity, které přispívají ke sjednocování různých životních **úrovní** v evropských regionech, k podpoře udržitelného zemědělství a k ochraně životního prostředí. Na všechny tyto aktivity dává EU většinu svých finančních prostředků. Evropský rozpočet je **investiční**, tzn. že investuje peníze do nejrůznějších oblastí lidské činnosti.

Evropský rozpočet není možné srovnávat s **národními** rozpočty. Jeho charakter a účel jsou zcela odlišné. Například evropský rozpočet má pouze několik položek. Vždy je **vyrovnaný**, to znamená, že nikdy nevytváří dluh a vydává pouze to, co obdrží. Oproti státům je poměrně **malý**. Na rozdíl od **národních** rozpočtů nefinancuje rozpočet EU výdaje na **obranu**, sociální ochranu nebo dluhové služby. Neplatí se z něj například ani provoz škol nebo práce policie jako je tomu v případě vnitrostátních rozpočtů.

Roční evropský rozpočet bude v následujících 7 letech disponovat částkou zhruba 160–170 miliard **EUR**. Jak velký je to balík peněz? Kdyby se evropský rozpočet rozdělil mezi evropské občany, kterých je v EU 508 milionů, každý by dostal zhruba částku 8 000–8 700 **Kč**.

Sekce A - Příjmy do rozpočtu

Úkol 1a) Označte výrok za pravdivý (ANO) / nepravdivý (NE). Odpověď si ověřte dále v textu.

Evropský rozpočet je financován ze čtyř zdrojů: z příspěvků jednotlivých členských států (HND – hrubý národní důchod), z daně z přidané hodnoty (DPH), ze cla a z poplatku z plastů. *(ANO)*

Úkol 1b) Prostudujte si grafy a texty o rozpočtu EU a následně označte pravdivost výroků.

- Hlavním příjmem rozpočtu EU jsou cla uvalená na zboží a služby, které jsou dováženy do EU z oblastí mimo EU a poplatky z plastu. *(NE)*
- Mezi největší priority pro následujících sedm let patří ochrana životního prostředí a politika soudržnosti. *(ANO)*
- EU se zaměří na prohlubování jednotného trhu a digitalizace a na rozvoj vztahů se sousedskými zeměmi a zeměmi mimo EU. *(ANO)*
- Z celého rozpočtu jde nejméně peněz na evropskou administrativu. *(ANO)*
- Mezi méně finančně podporované oblasti (nikoliv však nejméně) patří migrace, bezpečnost a obranná politika. *(ANO)*

Úkol 1c) Vyberte správnou odpověď.

A. Příjem z HND členských států v rozpočtu EU představuje:

- Hlavní zdroj rozpočtu
- Doplňkový zdroj
- Dnes se už nevyužívá

B. Nevýhodou příjmu z HND členských států v rozpočtu EU je:

- Závislost EU na členských státech
- Nespravedlivý výpočet
- Nepřináší dostatečné množství peněz do rozpočtu

Úkol 1d) Označte výroky za pravdivé (ANO) / nepravdivé (NE) a odpověď si ověřte dále v textu.

A. V evropském rozpočtu dochází k úbytku příjmů ze cla. (ANO)

B. EU nehledá nové zdroje do rozpočtu. (NE)

Úkol 1e) Vyberte jednu správnou odpověď.

A. Proč EU hledá nové zdroje?

a) EU se snaží posílit nezávislost na členských státech

b) EU se snaží posílit nezávislost na členských státech a zároveň musí vyřešit úbytek příjmu ze cla.

c) EU se tak snaží řešit úbytek příjmu ze cla.

B. Z jakých příjmů je financovaný evropský rozpočet?

a) Cla, poplatek z plastu, HND, DPH

b) DPH, daň z příjmu, cla

c) HND, cla

Úkol 2a) Označte výrok za pravdivý/nepravdivý a odpověď si ověřte dále v textu.

Čistý plátce z evropského rozpočtu víc peněz čerpá, než do něj odvádí. (NE, čistý plátce více peněz odvede, než se mu vrátí.)

Úkol 2b) Označte výrok za pravdivý (ANO) / nepravdivý (NE).

Kolik členský stát do evropského rozpočtu pošle peněz, tolik peněz se mu vrátí zpátky. (NE)

Sekce B - Výdaje EU rozpočtu

Úkol 2a) Najděte chyby ve výroku a odpověď si ověřte v textu, případně na internetu.

Evropa se snaží prostřednictvím své politiky podpořit hlavně ty nejvyspělejší regiony v EU. (NE, správně je nejzaostalejší / nejkudší / nejméně rozvinuté regiony v EU.)

Úkol 2b) Jaké jsou argumenty pro a proti principu koheze? Přiřaďte tvrzení A-E do správné části tabulky. Odpovědi následně ověřte v textu níže. Po individuální práci spolu ve třídě o argumentech diskutujte.

Argumenty PRO	Argumenty PROTI
Vyrovnaní rozdílů vede k jednotnému homogennímu prostoru, ve kterém bude docházet k volnému pohybu zboží, služeb a osob.	Dotace způsobují křivení trhu, čímž jsou regiony poškozovány. Peníze jsou posílány do chudých regionů bez ohledu na jejich specifické podmínky.
Dotace snižují potřebu lidí stěhovat se za prací do větších měst a do jiných regionů.	Dotace snižují potřebu lidí stěhovat se za prací do větších měst a do jiných regionů.
Zvýšení přínosu kohezních projektů pro region je možné zabezpečit finanční spoluúčastí žadatelů projektů – skládáním zdrojů se zvyšuje odpovědnost podílníků. Pokud žadatel o projekt nemá pro svůj podíl k dispozici dostatečné množství peněz, může o ně požádat soukromého investora, banku, kraj nebo třeba stát.	Nůžky mezi nejkudšími a nejbohatšími regiony zůstávají i přes významné investice široce rozevřeny.

Vysvětlení:

Jednotný prostor

Vyrovnaní rozdílů by mělo vést k *jednotnému homogennímu prostoru*, ve kterém může docházet k volnému pohybu čtyř svobod a ve kterém by mělo být snazší garantovat stejné podmínky pro evropské občany – stejné spektrum nabízených služeb, stejně rozvinutá infrastruktura, stejné spektrum pracovních příležitostí, dostatečná úroveň vzdělání atd.

Na druhé straně je možné namítat, že kohezní politika jde ve své podstatě proti přirozenému vývoji. Snaha o stírání rozdílů v regionech může totiž způsobovat záměrné křivení trhu. Peníze posílá do chudých regionů bez ohledu na jejich specifické podmínky. V chudých regionech potom pomáhá rozvíjet nejrůznější oblasti lidské činnosti, a to bez ohledu na to, zda to daný region skutečně potřebuje a zda je to pro něj prospěšné v dlouhodobém horizontu. Nejdůležitější podmínkou pro poskytnutí dotace je zařazení do kategorie chudý region. Kohezní politika potom ve svém důsledku vlastně snižuje

potřebu lidí stěhovat se za práci do větších měst a do jiných regionů. Lidem by se totiž mělo žít stejně dobře v bohatých prosperujících oblastech jako v původně chudých regionech. Ale není stěhování do větších měst přirozený společenský trend, při kterém dochází ke kumulaci lidského a ekonomického kapitálu v oblastech, které mají potenciál tento kapitál efektivně využít a posílit tak ekonomický růst?

Skládáním zdrojů se zvyšuje odpovědnost podílníků

Evropská unie ovšem neposílá peníze do chudých regionů jen tak. Po každém, kdo o evropské prostředky požádá, vyžaduje určitou míru *spolufinancování*. Čím dražší projekt, tím víc peněz musíme dát z vlastního. Evropské peníze totiž nejsou zadarmo. Tím, že si každý musí část nákladů zaplatit ze svého, dochází k přenášení odpovědnosti na ty, kteří o dotace žádají. Každý by si měl rozmyslet, jestli se mu investice do svého podílu vyplatí a jestli rozvoj takové činnosti dává v daném regionu smysl. Pokud žadatel o projekt nemá pro svůj podíl k dispozici dostatek peněz na úhradu svého podílu, může o ně zažádat soukromého investora, banku, kraj nebo třeba stát. *I přes snahy EU srovnávat rozdíly v evropských regionech jsou ovšem disparity v Evropě pořád velmi značné.*

Z Mayotte do Londýna

...HDP na osobu ostrova Mayotte, francouzského departementu v Indickém oceánu, dosahuje 30 % unijního průměru, což z něj dělá nejchudší region Evropské unie.

Exotický ostrov, možná trochu překvapivě, však není na konci srovnání evropských regionů osamocen. Druhý nejméně rozvinutý region Evropské unie, bulharský Severozápad, je na tom totiž lépe jen nepatrně (34 % průměrného unijního HDP na osobu). Evropským premiantem je naopak Lucembursko (263 %), které je státem i regionem zároveň, a irský region Sever (225 %). Za doby členství Velké Británie byl přitom rozdíl ještě větší, protože vnitřní část západního Londýna představovala astronomických 620 % průměrného unijního HDP na osobu.

Tato čísla dobře ilustrují dlouhotrvající stav, ve kterém nůžky mezi nejchudšími a nejbohatšími regiony zůstávají i přes významné investice široce rozevřeny. Nástroje kohezní politiky by však měly tyto rozdíly snižovat..." Euractiv.cz

Úkol 2c) Přečtete si popis fondů a přiřaďte žádost k fondu.

ESF

Hlavní prioritou tohoto fondu jsou investice, tzv. měkké projekty. Podporuje zvýšení zaměstnanosti a počtu pracovních míst. Fond financuje například vzdělávání zaměstnanců, podporu návratu lidí na trh práce, speciální programy pro osoby postižené sociální exkluzí, inovativní vzdělávací programy, zavádění moderních metod vzdělávání.

EFRR

Hlavními prioritami tohoto fondu je financování rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává, a financování přeměn upadajících průmyslových regionů.

FS

Fond soudržnosti poskytuje finanční příspěvky na projekty související se životním prostředím a transevropské sítě v oblasti dopravní infrastruktury. K tomuto fondu mají přístup jen ty členské státy, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU (bohaté evropské státy tedy čerpat nemohou).

- Vývoj vzdělávacího programu ve škole se zaměřením na inkluzi postižených osob. (ESF)
- Projekt navrhující opravu starého mostu v upadajícím průmyslovém regionu. (EFRR)
- Projekt na opravu železnice v zemi, jejíž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. (FS)
- Projekt zaměřený na kurz pro učitele, který cílí na prohloubení jejich kvalifikace. (ESF)
- Projekt zaměřený na rozvoj elektrobuses v rámci městské hromadné dopravy v regionu, který je v zemi, jejíž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU. (FS)
- Obnova krajiny po těžbě v průmyslovém regionu. (EFRR)

Úkol 3a) Vyhledejte si na internetu ekologickou katastrofu Baia Mare. O katastrofě zjistěte:

- Kdy, kde a co se stalo – 30. ledna 2000, Rumunsko, povodí řek Tisa a Dunaj, město Baia Mare, zlatý důl Aurul, z odkaliště dolu uniklo asi 100 m³ kontaminované odpadní vody, do přírody unikly také tuny vysoce toxických těžkých kovů.
- Jaké byly dopady – Kontaminace pitné vody v okolních řekách.
- Kolik zemí tím bylo zasaženo – Čtyři: Rumunsko, Maďarsko, Srbsko a částečně i Ukrajina.
- O jakou látku se jednalo – Uvolněná látka: kyanid.
- Řeší důsledky této situace nějaká evropská instituce ve snaze předejít takové situaci do budoucna – Situaci se zabývá Evropský parlament: debata, jak těžít kyanid, soulad není dodnes.

Úkol 3b) Vyberte správnou odpověď. Kdo má nárok na zemědělské dotace?

- A. Každý zemědělec pracující v EU, který dodržuje stanovené ekologické standardy a standardy správného nakládání se zemědělskou půdou.
- B. Mladý zemědělec pracující v EU, který není starší než 65 let.
- C. Pouze zemědělec, který vyváží své plodiny do zemí mimo EU.

Sekce C – Jak vytvořit rozpočet?

Úkol 1a) Doplňte chybějící klíčová slova:

priority; poloviny; uplatněn; každý; instituce; sedmileté; roční; více let; rámec; státy; obtížné

Schválení rozpočtu EU předcházela **každý** rok dlouhá a náročná jednání, proto se dnes vyjednává o rozpočtu rovnou na **více let** a nazývá se to Víceletý finanční **rámec** (VFR).

VFR je rozpočet na **sedmileté** finanční období, v rámci kterého jsou sestavovány jednotlivé **roční** rozpočty. Důvodem pro zavedení VFR bylo **obtížné** vyjednávání, které každý rok předcházelo schválení ročního rozpočtu. Dřív se totiž rozpočet na každý rok vytvářel zvlášť. Každý, kdo se mohl procesu tvorby rozpočtu účastnit (členské **státy** a evropské **instituce**), měl vlastně každý rok novou příležitost vnést do něj své nápady a **priority**. Tím pádem schválení rozpočtu předcházela každý rok dlouhá a náročná jednání. V některých letech se dokonce rozpočet vyjednával až do **poloviny** roku, ve kterém měl být rozpočet už dávno **uplatněn**.

Úkol 1b) Jsou výroky pravdivé? Na základě vašich znalostí a zkušenosti se pokuste označit pravdivost/neppravdivost a poté si ověřte správnost své odpovědi v následujícím schématu a textu.

- A. Členské státy jsou ve schvalovacím procesu zastoupeny Radou EU. **(ANO)**
- B. Rozpočet EU schvalují všechny instituce EU. **(NE)**

Úkol 1c) Vyberte správné tvrzení (k ověření odpovědi využijte schéma a text).

- A. Evropský parlament (zástupci lidu) mají stejný vliv na schválení rozpočtu jako má Rada EU (členské státy). **(ANO)**
- B. Komise může připomínkovat rozpočet v prvním čtení. **(NE)**
- C. Rada EU (členské státy) má větší vliv na schválení rozpočtu než má Evropský parlament (zástupci lidu). **(NE)**

Sekce D – Mimořádná událost vyžaduje mimořádné řešení

Úkol 1a) Vyberte správné tvrzení:

- A. Víceletý finanční rámec na roky 2021–2027 je kvůli zvýšeným výdajům způsobeným covidovou krizí doplněn o další balík peněz NGEU. **(ANO)**
- B. EU si nebude půjčovat na finančních trzích. **(NE)**

Slovník

Clo – dávka vybíraná státem nebo skupinou států při přechodu zboží přes celní hranici.

DPH – daň z přidané hodnoty (zkratka DPH) tvoří jeden z nejdůležitějších příjmů státního rozpočtu. Platí ji všichni při nákupu většiny zboží a služeb.

HND – hrubý národní důchod je souhrn příjmů výrobních faktorů na daném území za určité období (obvykle jeden rok).

Rating – stanovení rizika nedodržení závazku.